

BESLUIT VAN GEDEPUTEERDE STATEN VAN DRENTH INZAKE ONTHEFFING OP BASIS VAN HOOFDSTUK 3 VAN DE WET NATUURBESCHERMING (HIERNA WNB)

Ontheffinghouder : Woonservice
Activiteit : Verduurzaming van woningen
Locatie : Middenlaan 16-26 (even) en 29-39 (oneven) te Tweede Exloërmond

Deze ontheffing wordt verleend voor de periode vanaf moment van afgifte van deze ontheffing tot en met 15 oktober 2025.

Besluit

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben besloten op basis van bijgevoegde motivering (zie bijlage 1) een ontheffing te verlenen aan Woonservice voor wat betreft de verbodsbepalingen genoemd in artikelen 3.1 lid 2 van de Wnb waar het gaat om het beschadigen, wegnemen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van huismus (*Passer domesticus*). Daarnaast is ontheffing aangevraagd voor de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.5 lid 2, waar het gaat om het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen en het opzettelijk verstoren van gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

De ontheffing wordt verleend onder de volgende voorschriften:

1. Algemene voorschriften

- 1.1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven beschreven verbodsbepalingen en genoemde soorten verleend.
- 1.2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden behorend bij dit besluit.
- 1.3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met de provincie Drenthe indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschriften 1.1 en 1.2 noodzakelijk zijn.
- 1.4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- 1.5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
- 1.6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum van aanvang van de werkzaamheden bekend is, doch uiterlijk 7 dagen van tevoren, hiervan melding te maken bij de provincie Drenthe. Dit kan door een e-mail te sturen naar vth@drenthe.nl onder vermelding van het kenmerk van het besluit.

- 1.7. Bij de melding hoort eveneens te worden aangegeven welk ecologisch adviesbureau de ecologische begeleiding biedt tijdens de uitvoering van de werkzaamheden en het meest actuele ecologisch werkprotocol mee te zenden. Indien er tussentijds wordt gekozen om met een ander ecologisch adviesbureau door te gaan, dan dient dit schriftelijk gemeld te worden aan het bevoegd gezag middels vth@drenthe.nl, onder vermelding van het kenmerk van het besluit.
- 1.8. Er dient gewerkt te worden zoals beschreven in het Activiteitenplan Middenlaan te 2e Exloërmond d.d 6 februari 2023, door Tauw (hierna Activiteitenplan), behorend bij dit besluit.
- 1.9. Kleine wijzigingen in de uitvoering van het project en de hieronder genoemde voorschriften kunnen doorgevoerd worden na afstemming met de ecologisch deskundige én in overleg met het bevoegd gezag. Deze wijziging(en) dienen minimaal ecologisch gelijkwaardig te zijn aan de voorgestelde werkwijze behorend bij de aanvraag.
- 1.10. De in dit besluit beschreven voorschriften dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol dient te allen tijde op de locatie (papier of digitaal) aanwezig te zijn en dient onder betrokken werknemers, met name bij de uitvoerenden op de locatie, bekend te zijn. Werkzaamheden dienen conform dit ecologisch werkprotocol te worden uitgevoerd.
- 1.11. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een (ecologisch) logboek bijgehouden te worden van alle ecologische handelingen. Uit dit logboek dient duidelijk naar voren te komen wanneer en op welke ecologische wijze de hier beschreven voorschriften zijn uitgevoerd. Dit logboek wordt op verzoek getoond aan het bevoegd gezag. Tevens dient het ecologisch logboek direct na afronding van de werkzaamheden onder vermelding van het kenmerk van het besluit te worden verstuurd naar het bevoegd gezag via vth@drenthe.nl.
- 1.12. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient door een ecologische deskundige vastgesteld te zijn dat er geen beschermde soorten in de woningen meer aanwezig zijn.

2. Soort specifieke voorschriften

Huismus

- 2.1. De ontheffinghouder dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare periode(s) van de huismus. De (meest) kwetsbare periode (broedseizoen) loopt globaal van 1 maart t/m 1 september. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer of korter zijn. De periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom afgestemd te worden met een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus.
- 2.2. Voor een reeds verleende ontheffing zijn er binnen een 200-meter grens van de Middenlaan 17 dubbele nestkasten opgehangen, welke in totaal 34 tijdelijke nestplaatsen creëren. De gewenningsperiode van de huismus is hierbij in acht genomen.
- 2.3. Deze kasten dienen tenminste tot één jaar nadat de permanente nestplaatsen zijn gerealiseerd beschikbaar te blijven voor de huismus. Verwijdering van deze tijdelijk kasten mag na deze periode alleen geschieden buiten de kwetsbare periode, dan wel binnen de kwetsbare periode als door een ter zake kundige ecooloog is vastgesteld dat de kasten niet in gebruik zijn.
- 2.4. Voorafgaand aan de werkzaamheden dienen, buiten de broedperiode, de oorspronkelijke nestplaatsen natuurvrij gemaakt te worden onder begeleiding van/door een ter zake kundige ecooloog. Dit dient uitgevoerd te worden conform het gestelde in het Activiteitenplan. Er dient voorkomen te worden dat nestplaatsen onnodig ongeschikt gemaakt worden omdat de werkzaamheden pas na de betreffende kwetsbare periode plaatsvinden.

- 2.5. Mimimaal drie dagen voorafgaand aan de werkzaamheden dient door een ter zake kundige ecooloog vastgesteld te zijn dat er geen huismussen in de nestplaatsen meer aanwezig zijn.
- 2.6. De ontheffinghouder dient voor de permanente situatie de eerste drie rijen dakpannen van de te verduurzamen woningen ruimte vrij te laten voor de huismus conform het Activiteitenplan. Vogelschroot dient pas achter de derde rij dakpannen geplaatst te worden.
- 2.7. Zowel de tijdelijke als permanente voorzieningen voor de huismus dienen geplaatst te worden conform het meest actuele Kennisdocument van BIJ12 voor de huismus en/of op basis van expert judgement van de ter zake kundige ecooloog.

Gewone dwergvleermuis

- 2.8. De ontheffinghouder dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de kwetsbare periodes van de gewone dwergvleermuis. De (meest) kwetsbare periode (paar-, kraam- en winterperiode) loopt globaal van 15 mei t/m 15 juli, 15 augustus t/m 15 oktober en 1 november t/m 31 maart. Afhankelijk van het seizoen en de klimatologische omstandigheden kan deze periode langer of korter zijn. De periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom afgestemd te worden met een ecologisch deskundige op het gebied van voornoemde soort.
- 2.9. Voor een reeds verleende ontheffing zijn er binnen een 200-meter grens van de Middenlaan 8 kraamkasten en 25 kleinere vleermuiskasten opgehangen. De gewenningsperiode, van minimaal 6 maanden voor de paarverblijfplaats (waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen) en één kraamseizoen voor de kraamverblijfplaats, van de gewone dwergvleermuis is hierbij in acht genomen.
- 2.10. Deze kasten dienen tenminste tot één jaar nadat de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd beschikbaar te blijven voor de gewone dwergvleermuis. Verwijdering van deze tijdelijk kasten mag na deze periode alleen geschieden buiten de kwetsbare periode, dan wel binnen de kwetsbare periode als door een ter zake kundige ecooloog is vastgesteld dat de kasten niet in gebruik zijn.
- 2.11. Voorafgaand aan de werkzaamheden en binnen de actieve periode dienen de te verduurzamen woningen natuurvrij gemaakt te worden, zodat er geen verstoring plaatsvindt tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Dit dient uitgevoerd te worden conform het gestelde in het Activiteitenplan en onder ecologische begeleiding. Bij het natuurvrij maken dient geen gebruik gemaakt te worden van chemische middelen welke de gezondheid van de dieren kunnen schaden, zoals het gebruik van porscheim.
- 2.12. Bij het natuurvrij maken dient rekening gehouden te worden met de kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis. Er dient voorkomen te worden dat verblijfplaatsen onnodig natuurvrij gemaakt worden, omdat de werkzaamheden pas na de betreffende kwetsbare periode(s) plaatsvinden.
- 2.13. Voor 1 november, voorafgaand aan de werkzaamheden maar na het natuurvrij maken dient door een ecologisch deskundige vastgesteld te zijn dat er geen vleermuizen in de woningen meer aanwezig zijn. Wanneer er niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat er geen vleermuizen meer aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden niet aanvangen en moet het gestelde onder voorschrift 2.11 en 2.12 worden herhaald.
- 2.14. De ontheffinghouder dient voor de permanente situatie minimaal 12 inbouwkasten (van het type VMPPM2 gekoppeld aan het type VMPPM2u of kwalitatief vergelijkbaar) en minimaal 4 inbouwkasten (van het type VMPPM1 of kwalitatief vergelijkbaar), geschikt voor de gewone dwergvleermuis aan te bieden conform het Activiteitenplan.

- 2.15. Zowel de tijdelijke als permanente voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis dienen geplaatst te worden conform het meest actuele Kennisdocument van BIJ12 voor de gewone dwergvleermuis en/of op basis van expert judgement van de ter zake kundige ecooloog.

3. Monitoring

- 3.1. Er dient monitoring plaats te vinden van de permanente mitigatie van de aangetroffen kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis om te onderzoeken of deze verblijfplaatsen voldoende effectief zijn. Dit dient uitgevoerd te worden door een ecologisch deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis en conform aanvullende gegevens van 27 september 2023. De volgende vragen dienen beantwoord te worden tijdens de uitvoering van de monitoring en schriftelijk vastgelegd te worden in het ecologisch werkprotocol:
- 3.1.1. Worden de nieuwe verblijfplaatsen in gebruik genomen?
  - 3.1.2. Voor welke functies worden de nieuwe verblijfplaatsen gebruikt?
  - 3.1.3. Hoelang duurt het voordat de maatregelen in gebruik worden genomen?
  - 3.1.4. Wat is het verschil in effectiviteit tussen de verschillende maatregelen?
- 3.2. De monitoring dient in de volgende periodes plaats te vinden:
- 3.2.1. Eén jaar na realisatie;
  - 3.2.2. Derde jaar na realisatie;
  - 3.2.3. Vijfde jaar na realisatie.
- 3.3. Het monitoringsrapport dient twee maanden na uitvoering van de monitoringsronde gezonden te worden naar vth@drenthe.nl onder vermelding van het zaaknummer waarna vervolgens een evaluatiegesprek tussen ecooloog en bevoegd gezag kan worden gepland.

4. Overige voorschriften

- 4.1. Een ecologisch deskundige op het gebied van de soort(en) waarvoor ontheffing is verleend, dient tenminste aanwezig en/of betrokken te zijn tijdens de volgende momenten:
- 4.1.1. bij het natuurvrij maken, voorafgaand aan de werkzaamheden;
  - 4.1.2. bij de controle of het natuurvrij maken succesvol is uitgevoerd, voorafgaand aan de werkzaamheden;
  - 4.1.3. tijdens het aanbrengen van de alternatieve verblijfplaatsen op geschikte locaties;
  - 4.1.4. bij de start van de werkzaamheden;
  - 4.1.5. bij het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen voor de soorten;
  - 4.1.6. het uitvoeren van monitoring van de gemitigeerde verblijfplaatsen conform het onderliggende soortenmanagementplan door een ecologisch deskundige op het gebied van de (potentieel) aanwezige beschermde soorten.
- 4.2. Bovenstaande momenten worden beschreven in het ecologisch logboek door de ter zake kundige ecooloog.

5. Zorgplicht

- 5.1. De ontheffinghouder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Activiteiten of werkzaamheden die leiden tot negatieve effecten op plant- of diersoorten, zoals het verwijderen van bosschages en bomen of kunstmatige lichtverstoring, dienen achterwege gelaten te worden of zo uitgevoerd te worden dat de effecten tot het minimum worden beperkt.

- 5.2. In navolging van het voorgaande voorschrift dient de ontheffinghouder rekening te houden met het broedseizoen van alle vogelsoorten. De werkzaamheden dienen zoveel als mogelijk uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen. Indien dit niet mogelijk is, dient een ecologisch deskundige voorafgaand aan de werkzaamheden het projectgebied te controleren op in gebruik zijnde nesten. Indien er in gebruik zijnde nesten worden aangetroffen, worden de werkzaamheden uitgesteld tot na het broedseizoen van die betreffende vogelsoort. Het plangebied dient hiervoor te worden vrijgegeven door de ter zake kundige ecoloog.

Gedeputeerde Staten voornoemd,
namens dezen,

drs. M. Middel,
Themamanager
Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving

Afschrift aan:

- Woonservice (digitaal);
- Tauw (digitaal);
- het College van Burgemeester en Wethouders van Borger-Odoorn (digitaal).

Ontheffingstermijn

Het kan voorkomen dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren. Om onnodige vertraging van het traject te voorkomen wordt in dat geval geadviseerd om minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag in te dienen.

Bezwaar

Belanghebbenden die het niet eens zijn met dit definitieve besluit, kunnen binnen zes weken na de dag van verzending van dit besluit een bezwaarschrift indienen bij het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe. Voor meer informatie over de bezwaarprocedure zie <http://provincie.drenthe.nl/loket/bezwaarschriften>.

BIJLAGE 1: MOTIVERING BIJ BESLUIT

1. Aanvraag en procesverloop

Op 10 maart 2023 hebben wij een aanvraag ontvangen voor een ontheffing van de Wnb van het Tauw namens Woonservice (hierna ontheffinghouder). Op 27 september 2023 en 10 oktober 2023 is deze aanvraag aangevuld. De aanvraag heeft betrekking op het verduurzamen van woningen, gelegen aan Middenlaan 16-26 (even) en 29-39 (oneven) te Tweede Exloërmond in de gemeente Borger-Odoorn. De ontheffinghouder heeft ontheffing aangevraagd voor de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1 lid 2 van de Wnb voor de huismus en artikel 3.5 lid 2 en 4 van de Wnb voor de gewone dwergvleermuis.

Figuur 1: Projectgebied (bron: het Activiteitenplan)

2. Wettelijk kader

De diverse aangetroffen diersoorten binnen het plangebied worden beschermend volgens diverse beschermingsregimes van de Wet natuurbescherming.

2.1 Vogelrichtlijn

De huismus is een beschermde inheemse vogelsoort als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn en zijn zodoende beschermd op grond van artikel 3.1 van de Wnb.

- Op grond van artikel 3.1 lid 2 van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Op grond van artikel 3.1 lid 4 van de Wnb is het verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.

- Op grond van artikel 3.1 lid 5 van de Wnb is het verbod, bedoeld in het vierde lid, niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het nest van een vogel, zoals bedoeld in artikel 3.1 lid 2 van de Wnb is de plaats die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en het grootbrengen van de jongen, voor zover het geen nestvlieder betreft. Ook de inhoud en de functionele omgeving van het nest dient te worden beschermd voor zover het broedsucces hiervan afhankelijk is. Artikel 3.1 lid 2 van de Wnb is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. Nesten van de huismus zijn daarnaast op basis van vaste jurisprudentie en de Beleidsregels Wet natuurbescherming Drenthe bovendien jaarrond beschermd. Dit houdt in dat ook buiten het broedseizoen de nesten beschermd zijn en niet mogen worden vernield of weggehaald.

Op grond van artikel 3.1 lid 4 van de Wnb is het daarnaast verboden om vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te (ver)storen.

Uit de aanvraag blijkt dat er tijdens de werkzaamheden voldoende alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar blijven voor de huismus waarmee eventuele verstoring geen wezenlijke invloed zal hebben op de staat van instandhouding van de soort. Hier gebruik gemaakt worden van de vrijstelling in artikel 3.1 lid 5 van de Wnb.

2.2 *Habitatrichtlijn*

De gewone dwergvleermuis is een beschermde inheemse zoogdiersoort als bedoeld in bijlage IV onderdeel a bij de Habitatrichtlijn bijlage II van het verdrag van Bern en zijn zodoende beschermd op grond van artikel 3.5 van de Wnb.

- Op grond van artikel 3.5 lid 2 van de Wnb is het verboden om dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- Op grond van artikel 3.5 lid 4 van de Wnb is het verboden om de voorplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

Onder voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van vleermuizen als bedoeld in artikel 3.5 lid 4 van de Wnb vallen o.a. kraamverblijven, zomerverblijven, paarverblijven en winterverblijven alsmede essentiële vliegroutes en foerageergebieden leidend naar deze verblijfplaatsen. Voornoemde is van vitaal belang voor een gunstige staat van instandhouding van de vleermuizen. Tijdelijke, seizoensgebonden verblijfplaatsen als holen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per individu zijn ook beschermd op grond van artikel 3.5 lid 4 van de Wnb.

Naast artikel 3.5 lid 4 van de Wnb is ontheffing aangevraagd voor artikel 3.5 lid 2 van de Wnb. Gelet op de werkzaamheden valt niet uit te sluiten dat er sprake is van mogelijke, opzettelijke verstoring van de gewone dwergvleermuis. Om die reden is ontheffing van de verbodsbepaling in artikel 3.5 lid 2 van de Wnb eveneens noodzakelijk.

2.3 *Beoordelingsgronden ontheffing verlening*

Op grond van artikel 1.10 lid 3 van de Wnb dienen wij bij het afgeven van een ontheffing op grond van de Wnb rekening te houden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en de regionale en lokale bijzonderheden. In dit geval zien wij, deze belangen in acht genomen, geen reden om de ontheffing anders vorm te geven.

3. De situatie

Woonservice is voornemens onderhouds- en verduurzamingswerkzaamheden uit te voeren aan 12 woningen aan de Middenlaan in het dorp Tweede Exloërmond. Het gaat om de nummers Middenlaan 16-26 (even) en 29-39 (oneven). De woningen staan in paren en betreffen dus twee-onder-een-kappers van bouwjaren tussen 1960 en 1980. De gevels van de woningen zijn in het verleden met isolatie nagevuld, maar deze isolatie is inmiddels mogelijk wat weggezaakt.

De werkzaamheden omvatten onderhouds- en verduurzamingswerkzaamheden, welke zullen bestaan uit schilderwerken, navullen van spouwmuren en het renoveren van daken. Ook worden enkele schoorstenen verwijderd. In het Activiteitenplan is er uit gegaan van een worst-case scenario waarin alle schoorstenen verwijderd worden.

De werkzaamheden aan de 12 woningen aan de Middenlaan in Tweed Exloërmond maken onderdeel uit van een groter verduurzamings-, sloop- en nieuwbouwproject van Woonservice. Voor de andere woningen binnen dit project is al een ontheffing verleend (kenmerk: 202103415-01008751). Destijds zijn de 12 woningen aan de Middenlaan buiten de ontheffingsaanvraag gehouden, omdat werkzaamheden toen niet nodig leken. Inmiddels blijken deze werkzaamheden toch noodzakelijk en is er voor deze 12 woningen ontheffing nodig.

3.1 Uitgevoerd onderzoek

Alvorens gestart kan worden met de werkzaamheden dient onderzocht te worden of mogelijk beschermde flora en fauna betrokken zijn. Op 15 januari 2020 heeft TAUW een veldbezoek uitgevoerd en literatuuronderzoek gedaan waaronder het raadplegen van de NDFF. Hieruit werd geconcludeerd dat nader onderzoek dient te worden uitgevoerd naar het mogelijk voorkomen van vleermuizen, huismus en gierzwaluw binnen het plangebied. De uitvoering en uitkomsten van dit onderzoek zijn hieronder beschreven.

Huisumus

Volgens de quickscan diende er nader onderzoek te worden uitgevoerd naar de huismus. Dit onderzoek werd uitgevoerd door TAUW door twee inventarisatiemomenten in de periode 1 april tot en met 15 mei met een tussenperiode van minimaal tien dagen. Het onderzoek vond overdag plaats tussen twee uur na zonsopkomst tot uiterlijk twee uur voor zonsondergang. Dit bij de juiste weersomstandigheden (droog, weinig wind). Tijdens de veldbezoeken zijn er vier nestplaatsen waargenomen. Ook andere functies van het leefgebied (onder andere voedselgebied en schuilmogelijkheden) worden meegenomen. Het leefgebied wordt als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden niet aangetast. Hierdoor blijft de locatie aantrekkelijk voor de huismussen tijdens en na de werkzaamheden.

Gierzwaluw

Volgens de quickscan diende er ook nader onderzoek te worden uitgevoerd naar de gierzwaluw. Dit onderzoek werd uitgevoerd door TAUW conform het op dat moment meest recente kennisdocument van de gierzwaluw (BIJ12, 2017). De inventarisatiemomenten vonden plaats in de periode 1 juni tot en met 15 juli met een tussenliggende periode van minimaal tien dagen. Hiervan vond minimaal één bezoek tussen 20 juni en 7 juli plaats. Het onderzoek werd uitgevoerd vanaf twee uur voor zonsondergang tot de daadwerkelijke zonsondergang, en bij de juiste weersomstandigheden (droog, weinig wind). Er zijn geen nestplaatsen van de gierzwaluw aangetroffen binnen het plangebied.

Vleermuizen

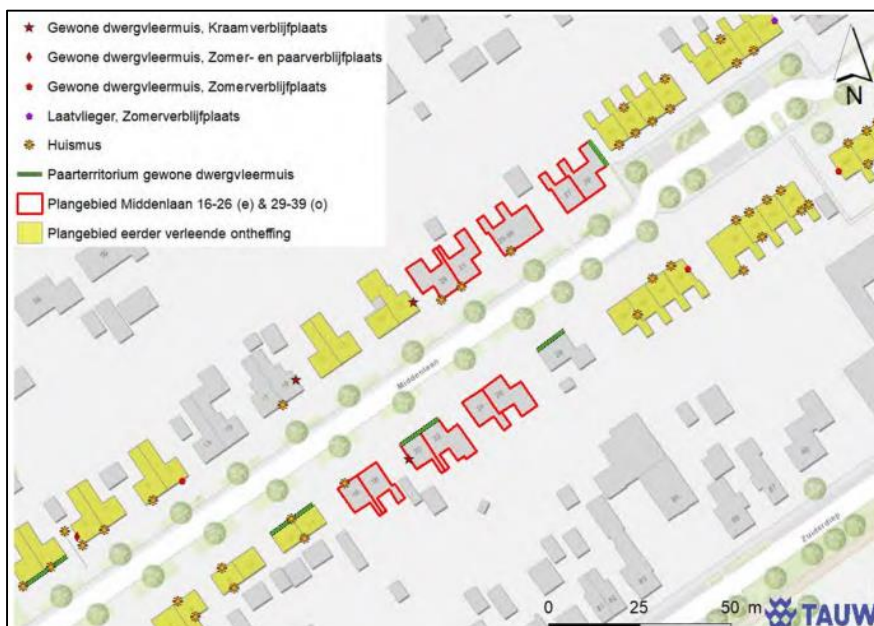
TAUW heeft in 2020 nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van gebouwbewonende vleermuizen. Voor het vleermuisonderzoek is uitgegaan van het Vleermuisprotocol 2017 van Netwerk Groene Bureaus, het destijds meest recente protocol. Op basis van het protocol zijn er vijf gerichte veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken werden als volgt verdeeld: drie bezoeken in het voorjaar en twee bezoeken in het najaar.

- Twee avondbezoeken (zonsondergang tot 2 uur en 30 minuten na zonsondergang) in het voorjaar (15 mei – 15 juli);
- Eén ochtendbezoek (3 uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst) in het voorjaar (1 juni – 15 juli);
- Twee avondbezoeken (00.00 tot 02.00) in het najaar (15 augustus – 30 september).

De veldbezoeken zijn uitgevoerd door drie ter zake kundige ecologen van TAUW. De exacte data van de veldbezoeken waren afhankelijk van de weersomstandigheden. De onderzoeken zijn lopend uitgevoerd waarbij de ecologen van TAUW gebruik maken van een batdetector (Pettersson D240x) en een sterke zaklamp. Door gebruik te maken van de batdetector kan in het veld vaak al bepaald worden om welke soort vleermuis en welk gedrag het gaat. Van moeilijk herkenbare soorten zijn in het veld opnames gemaakt die later op kantoor middels analyseapparatuur zijn bekeken.

Omdat vleermuizen vooral bij (redelijk) gunstige weersomstandigheden (geen of weinig neerslag en weinig wind) actief zijn, is alleen in dergelijke omstandigheden veldwerk uitgevoerd. In het vleermuisprotocol worden eisen gesteld met betrekking tot de periode die er tussen verschillende veldbezoeken moet zitten. Deze periode varieert van 30 tot 20 dagen afhankelijk van de focus van het veldbezoek en de tijd van het jaar. Er zijn twee paarverblijfplaatsen en één kraamverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis gevonden binnen het plangebied.

In figuur 2 zijn alle gevonden nest- en verblijfplaatsen weergegeven.

Figuur 2: Aanwezig nestplaatsen van de huismus en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis binnen het plangebied (bron: het Activiteitenplan)

3.2 Tijdelijke compensatie

Als gevolg van de werkzaamheden gaan er vier nestplaatsen van de huismus verloren. In 2021 heeft Woonservice 44 dubbele nestkasten (88 nestplaatsen) in Tweede Exloërmond opgehangen, waarvan er 17 dubbele kasten (34 nestplaatsen) binnen 200 meter van de gevonden nestplaatsen zijn opgehangen. Deze nestkasten ten behoeve van de eerder verleende ontheffing voor de overige woningen van Woonservice in Tweede Exloërmond (kenmerk: 202103415-01008751). Voor deze reeds verleende ontheffing worden de woningen gefaseerd aangepakt, waarbij er maximaal aan vijf woningen tegelijkertijd wordt gewerkt. Alle tijdelijke nestkasten voor de reeds verleende ontheffing zijn wel aanwezig, waardoor er meer tijdelijke nestplaatsen worden aangeboden dan het noodzakelijke aantal volgens het kennisdocument (factor twee per gevonden nestplaats). Er worden voor dit project geen extra nestkasten opgehangen, maar er wordt gebruik gemaakt van de reeds aanwezige tijdelijke nestkasten.

Ook zijn er reeds 16 grote kraamkasten en 52 kleine vleermuiskasten in 2021 in Tweede Exloërmond opgehangen, waarvan 8 kraamkasten en 25 kleinere vleermuiskasten binnen 200 meter van het plangebied hangen. Voor deze verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis geldt hetzelfde als voor de nestplaatsen van de huismus. Er zijn voldoende tijdelijke verblijfplaatsen beschikbaar voor de gewone dwergvleermuis als gevolg van de eerder verleende ontheffing (kenmerk: 202103415-01008751), waardoor er geen extra tijdelijke maatregelen getroffen hoeven worden.

3.3 Permanente mitigatie

Als permanente voorzieningen voor huismus wordt onder de eerste drie rijen dakpannen van de te renoveren woningen ruimte vrijgelaten voor huismus. De vogelschroot wordt pas achter de derde dakpanrij geplaatst bij de te renoveren woningen. De ruimte onder de eerste rijen dakpannen wordt of blijft dan geschikt als broedplaats van de huismus. In de onderste drie panlatten moeten steeds openingen zitten die het mogelijk maken om de ruimte onder de drie eerste dakpannen daadwerkelijk te gebruiken. Die opening moet 3.5 cm breed zijn. Aangezien de ruimte onder de eerste dakpannen over de gehele lengte van de daken wordt vrijgehouden, is er meer dan voldoende ruimte om de aangetroffen broedparen te compenseren. Vanwege de ruimte van drie dakpannen is ook voldoende mogelijkheid om op duurzame manier gebruik te maken van nestruiden. Er is voldoende ruimte om jaarlijks een deel aan het nest te bouwen zoals huismussen vaak doen. Dit is een voordeel ten opzichte van inbouwnestkasten omdat die op den duur vol zitten met nestmateriaal en in onbruik raken. Door ruimtes onder het dak aan te bieden wordt zoveel mogelijk de huidige situatie nagebootst en is sprake van een duurzame nieuwe verblijfplaats.

Voor de gewone dwergvleermuis worden er twaalf vleermuiskasten geplaatst van het type VMPM2 gekoppeld aan het type VMPM2u of vergelijkbaar ingemetseld in alle kopgevels ter compensatie van de aangetroffen paarverblijfplaatsen. Daarnaast worden er aan de kopgevels van nummer 16, 26, 29 en 39 ook nog een vleermuiskast van het type VMPMK1 of vergelijkbaar ter compensatie van de aangetroffen kraamverblijfplaats ingemetseld (zie figuur 3).

Figuur 3: Plaatsing permanente mitigatie gewone dwergvleermuis (bron: Aanvullingen op het Activiteitenplan)

3.4 Natuurvrij maken

Voor de huismus geldt een gewenningsperiode van drie maanden. Met het ophangen van de tijdelijke kasten in 2021 is ruimschoots aan deze gewenningsperiode voldaan. De tijdelijke voorzieningen mogen na afloop van het project weggehaald worden. Voor de permanente voorzieningen dient dan echter dezelfde gewenningsperiodes doorlopen te worden. Dat wil zeggen dat de tijdelijke voorzieningen pas weggehaald mogen worden als de gewenningsperiode opnieuw doorlopen is nadat de permanente voorzieningen zijn ingebouwd. Concreet betekent dit dat de kasten minimaal nog één jaar blijven hangen nadat de projectwoningen met daarin de permanente verblijfplaatsen in de projectwoningen zijn opgeleverd. De tijdelijke voorzieningen mogen alleen weggehaald worden wanneer deze op dat moment niet in gebruik zijn door genoemde soorten. Het gebruik dient door een ter zake kundige ecooloog uitgesloten te worden alvorens de tijdelijke voorzieningen weggehaald kunnen worden. Voordat gestart kan worden met de daadwerkelijke renovatiewerkzaamheden, dient gezorgd te worden dat de verblijfplaatsen verlaten zijn. Hiermee wordt het doden van dieren voorkomen. Het ongeschikt maken van projectwoningen wordt in een werkprotocol beschreven. Voor de huismus bestaat dit uit het dichtzetten van huismusnesten, nadat deze verjaagd zijn. Huismusnesten worden waar nodig buiten het broedseizoen (in de maand oktober) ongeschikt gemaakt door het dichtzetten van de nesten.

Voor paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis geldt een gewenningsperiode van zes maanden binnen de periode 1 april – 31 oktober. Voor kraamverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis betreft de gewenningsperiode één kraamseizoen (15 mei – 15 juni). Met de plaatsing van de kasten in 2021 is er aan deze gewenningsperiode voldaan. De tijdelijke voorzieningen mogen na afloop van het project weggehaald worden. Voor de permanente voorzieningen dient dan echter dezelfde gewenningsperiodes doorlopen te worden. Dat wil zeggen dat de tijdelijke voorzieningen pas weggehaald mogen worden als de gewenningsperiode opnieuw doorlopen is nadat de permanente voorzieningen zijn ingebouwd. Concreet betekent dit dat de kasten minimaal nog één jaar blijven hangen nadat de projectwoningen met daarin de permanente verblijfplaatsen in de projectwoningen zijn opgeleverd. De tijdelijke voorzieningen mogen alleen weggehaald worden wanneer deze op dat moment niet in gebruik zijn door genoemde soorten. Het gebruik dient door een ter zake kundige ecooloog uitgesloten te worden alvorens de tijdelijke voorzieningen weggehaald kunnen worden. Voordat gestart kan worden met de daadwerkelijke renovatiewerkzaamheden, dient gezorgd te worden dat de verblijfplaatsen verlaten zijn. Hiermee wordt het doden van dieren voorkomen. Het ongeschikt maken van projectwoningen wordt in een werkprotocol beschreven. Dit kan bestaan uit het plaatsen van exclusion flaps voor de gewone dwergvleermuis. Het ongeschikt maken van de woningen gebeurt per woninggroep of enkele woninggroepen in de maand oktober. Dat is de maand die het minst kwetsbaar is voor de gewone dwergvleermuis.

4. Overwegingen

Uit de relevante wet- en regelgeving blijkt dat de aangevraagde ontheffing alleen kan worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing bestaat, de ontheffing aangevraagd wordt onder een aangewezen belang en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is. De ontheffinghouder heeft aangegeven te voldoen aan de voorwaarden zoals deze worden gesteld in artikel 3.3 en artikel 3.8 van de Wnb.

4.1 *Alternatievenafweging*

Het zijn de projectwoningen in tweede Exloërmond die in eigendom van Woonservice zijn en deze problematiek kennen. De aanpak van deze problemen op een andere locatie is vanzelfsprekend niet van toepassing en dus is er geen alternatieve locatie mogelijk.

Door een alternatieve periodisering aan te houden worden evenveel of meer negatieve effecten op beschermde soorten verwacht dan middels de huidige periodisering het geval is. Er wordt rekening gehouden met de kwetsbare periodes van de verschillende soorten en functies die de projectwoningen voor deze soorten hebben. Daarnaast wordt voldoende rekening gehouden met de gewenningsperiodes die de soorten nodig hebben. Een alternatieve periodisering leidt niet tot een verzachting van effecten of een hogere bezettingskans van de mitigerende maatregelen. Een alternatieve werkwijze leidt niet tot verminderende effecten op beschermde soorten. Met de voorgestelde werkwijze en maatregelen, wordt zoveel mogelijk voorkomen dat negatieve effecten op beschermde soorten optreden. Er is rekening gehouden met de aanwezige verblijfplaatsen, nieuwe alternatieve verblijfplaatsen, gewinning tussen de verblijfplaatsen en periodisering van de werkzaamheden. Een verandering in een van deze onderdelen van de werkwijze leidt hoogstwaarschijnlijk tot grotere effecten op de soorten en/of de verblijfplaatsen.

Door buiten de kwetsbare periode van de huismus en de gewone dwergvleermuis te werken, de werkzaamheden gefaseerd uit te voeren en voldoende alternatieven aan te bieden gedurende en na uitvoering van de werkzaamheden onder toezicht van een ter zake kundige ecoloog, wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de aanwezige beschermde soorten in het projectgebied. Voor de ingreep bestaat geen andere bevredigende oplossing.

4.2 *Belangenafweging*

De ontheffinghouder geeft in de aanvraag aan te werken in het belang van de volksgezondheid, genoemd in artikel 3.3 lid 4 sub b 1° en artikel 3.8 lid 5 sub b 3° van de Wnb. Daarnaast wordt aangegeven te werken in het belang van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten genoemd in artikel 3.8 lid 5 sub b 3° van de Wnb.

Volksgezondheid

Uit herhaaldelijke reparatieverzoeken is gebleken dat er klachten zijn ontstaan door lekkage aan de dakpannen en dan met name bij de nokvorsten en de aansluiting van de nokvorsten op de aanwezige schoorstenen. Dit brengt zonder reparaties vervolgschade aan het ondergelegen dakbeschoot. Dat dakbeschoot bestaat uit spaanplaat dat bij contact met water uitzet en dat water lang vast kan houden. Het uitzetten kan weer resulteren in een grotere lekkage. Door het vocht dat onder het dakbeschoot blijft zitten krijgen schimmels de kans om te ontwikkelen. Op termijn kan dat gezondheidsproblemen veroorzaken bij de bewoners. Schimmels kunnen onder andere schade aan de luchtwegen zoals longontstekingen en luchtweginfecties veroorzaken. Aangezien momenteel al lekkages ontstaan, mag er vanuit gegaan worden dat schimmelvorming op relatief korte termijn kan optreden.

Uit een opname door woonservice is gebleken dat de pannen sterk zijn verouderd en dit dan ook een natuurlijk moment is om de pannen te gaan vervangen. De lekkageproblemen zijn dan ook acuut en dienen zo snel mogelijk vervangen te worden. Omdat de lekkages zich vaak rond de schoorstenen voordoen worden ook de bestaande schoorstenen verwijderd. Zo worden dergelijke lekkageproblemen ook in de toekomst voorkomen. Tot slot zitten in de schoorstenen, lopend over zolder asbesthoudende kanalen/leiding die gesaneerd moeten worden. Het asbest brengt nog geen acuut gevaar met zich mee, maar zonder herstelwerkzaamheden en sanering zullen deze asbestmaterialen op den duur vrij kunnen komen. Op dat moment zijn de gezondheidsrisico's groot.

Voor het milieu gunstige effecten

De renovatie van de woningen draagt bij aan de doelen om klimaatverandering een halt toe te roepen. Klimaatverandering kan leiden tot belangrijke economische schade als gevolg van:

- Zeespiegelstijging met risico op overstromingen en verzilting;
- Vergroting weersextremen (extreme regenval en langere droogteperiodes);
- Beperkingen in zoetwatervoorzieningen;
- Toenemend risico op (infectie)ziekten en plagen;
- Bedreiging van de energievoorziening.

Het is hierom belangrijk om klimaatverandering te stoppen of in ieder geval te beperken. Dit wordt onder andere bereikt door het beperken van het energieverbruik. In het Energieakkoord is afgesproken dat de bebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 4,5 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Daarnaast heeft Nederland ingestemd met het Klimaatakkoord van Parijs dat als centraal doel heeft het reduceren van CO₂-uitstoot. Hoewel het voornemen voor de Catharijnesingel niet om woningen gaat, helpt de renovatie wel het behalen van dit doel. Het kantoorpand wordt namelijk duurzamer.

De voorgenomen renovatie zorgt voor een betere isolatie van het kantoorpand. Slecht geïsoleerde panden zorgen voor een groot aandeel in de CO₂-uitstoot, doordat meer gestookt moet worden om een warm binnenklimaat te behouden. Momenteel beschikt het gebouw over een energielabel D en B. Het Bouwbesluit 2012 verplicht gebouweigenaren om hun gebouw per 1 januari 2023 te verduurzamen tot minimaal energielabel C. De beoogde herontwikkeling zal leiden tot een verbetering van het huidige energielabel. Hiermee draagt de voorgenomen renovatie bij aan de doelstellingen uit het Energie- en klimaatakkoord. Het terugdringen van de CO₂-uitstoot is essentieel voor het beperken van klimaatverandering en dient daarmee een groot maatschappelijk belang, onder meer op het vlak van veiligheid, natuurbescherming, welzijn en welvaart. Het verminderen van fossiele emissies leidt bovendien tot een verbeterde luchtkwaliteit en heeft daarmee een positief effect op de volksgezondheid. Het beperken van de (gevolgen van) klimaatverandering dient derhalve een groot maatschappelijk belang.

Het verbeteren van het binnenmilieu van woningen, scholen en kindercentra was één van de speerpunten uit de Nationale aanpak Milieu en Gezondheid van de overheid (Planbureau voor de Leefomgeving, 2010). Hoewel Nationale aanpak Milieu en Gezondheid inmiddels is afgerond, zijn de speerpunten nog steeds actueel. De overheid rekent er op dat betrokken partijen hun acties voortzetten (SER, 2013).

Wij kunnen instemmen met de in de aanvraag beschreven belang(en). De belangen vormen een voldoende onderbouwing om het optreden van (beperkte) negatieve effecten op de aangevraagde soorten te rechtvaardigen.

4.3 *Staat van instandhouding*

Er is een onderscheid te maken in de landelijke en lokale staat van instandhouding. Per categorie mogen de werkzaamheden geen negatieve invloed hebben.

Huismus

De landelijke staat van instandhouding van de huismus is beoordeeld als ongunstig. De landelijke populatie broedparen wordt geschat op 600.000-1.000.000 (www.sovon.nl). De laatste jaren vertoont de populatie in Drenthe een matige toename.

Regionaal gezien is de verspreiding van de huismus in Drenthe minder dekkend dan de landelijke verspreiding (SOVON, 2018). De trend van de huismus laat in Drenthe echter in de periodes 1990 - 2017 en 2008 - 2017 een positieve lijn zien (Boele A. Et al, 2019). Er is een lichte toename van de soort zichtbaar door de tellingen die door SOVON worden uitgevoerd. Meegenomen tellingen zijn onder andere de Vogelatlas en de Punt-Transect-Tellingen. De regionale SVI lijkt hierdoor gunstiger dan de landelijke SVI.

Gezien de relatief grote aantallen en dichtheden van de huismus tijdens het uitgevoerde onderzoek, lijkt de lokale populatie vrij groot. Gegevens van de verspreiding van de soort in Tweede Exloërmond zijn er echter niet. Tijdens een door TAUW uitgevoerde quickscan (TAUW, 2020) zijn eveneens huismussen op ander locaties in Tweede Exloërmond aangetroffen. Het gaat om verschillende adressen in de Kijlstraat, Poststraat en in achtertuinen van de Middenlaan. Hierdoor kan aangenomen worden dat de lokale populatie vrij groot is. De lokale SVI op basis van populatiegrootte is daarmee gunstig te noemen. Omdat op lokaal niveau geen gegevens bekend zijn van de trend van de lokale populatie, wordt uitgegaan van de regionale trend. De lokale SVI wordt hiermee als gunstig beschouwd.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemeen voorkomende vleermuisensoort. De landelijke staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis is beoordeeld als onbekend. De populatie wordt geschat op 300.000 tot 600.000 individuen.

Er zijn geen documenten bekend waarin de regionale SVI van de gewone dwergvleermuis wordt behandeld in de omgeving van tweede Exloërmond. Uitgaande van bekende verspreidingsgegevens (NDFF en verspreidingsatlassen) kan echter bepaald worden dat de verspreiding en aantallen in lijn zijn met de landelijke populatie. Er zijn echter geen gegevens over de kwaliteit van het leefgebied in de regio. Aangenomen wordt, dat de kwaliteit, omwille van de verschillende dorpen in de omgeving voldoende is. Er zijn namelijk voldoende gebouwen waarin de gewone dwergvleermuis verblijfplaatsen kan bezetten. De dorpen zijn ook allen door een patroon van verkavelde landbouwpercelen met daartussen watergangen (vliegroutes) verbonden. Ook zijn voldoende opgaande begroeiingen zoals bossen en andere natuurlijke terreinen aanwezig. De regionale SVI kan dan ook als gunstig beschouwd worden.

Op lokaal niveau is de SVI van de gewone dwergvleermuis gelijk aan die van het landelijk en regionaal niveau. Uit waarnemingen (NDFF) en de aanwezigheid van voldoende geschikte woningen en gebouwen in de directe omgeving van het plangebied, kan afgeleid worden dat de lokale SVI in lijn is met de nationale en regionale.

Conclusie

Door het treffen van de juiste en voldoende alternatieve maatregelen voor de soorten zoals in bovenstaande staat omschreven, worden negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de soorten niet verwacht.

4.4 Zorgplicht en broedseizoen

Naast de soorten waarvoor de ontheffinghouder de ontheffing heeft aangevraagd kunnen ook andere soorten worden aangetroffen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

Artikel 1.11 van de Wnb gebiedt eenieder voldoende zorg in acht te nemen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende planten en hun directe leefomgeving. Activiteiten of werkzaamheden die leiden tot negatieve effecten op gebieden of specifieke plant- of diersoorten dienen achterwege gelaten te worden, of zo uitgevoerd te worden dat negatieve effecten worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Naast de zorgplicht dient de ontheffinghouder ook rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Werkzaamheden die een negatief effect kunnen hebben op het broedsucces van vogels dienen uitgesteld te worden. Een ecologisch deskundige dient vast te stellen dat het broedseizoen voor de op het plangebied aanwezige (beschermde) soorten ten einde is.

5. Conclusie

Gelet op vorenstaande besluiten wij ontheffing van de Wnb te verlenen. Aan deze ontheffing zijn de voorschriften verbonden zoals vermeld in dit besluit.